

Pēterupes – Neibādes jūrmalas palīdzības un labdarības biedrībai – 85

Pēc miera iestāšanās un Latvijas valsts nodibināšanās jau pirmajos pēckara gados Bīriņu pagasta valdē tika iesniegta prasība pēc ciemata ārsta algošanas, jo tāds šeit bija ļoti nepieciešams, ņemot vērā to, ka tolaik ārsta nebija nevienā apdzīvotā vietā plašā apkārtnē. Jau 1922.gadā šis jautājums bija izlemts, un doktorātā darbu sāka ārsts Alfrēds Vītols. Jaunais dakters izrādījās ne vien spējīgs un zinošs mediķis, bet arī liels dažādu sabiedrisko kustību veidošanas entuziasts un atbalstītājs. Kad vietējo intelektu grupu nolēma ciemā izveidot Pēterupes-Neibādes jūrmalas palīdzības un labdarības biedrību, ārsts Vītols kopā ar vietējo lugu rakstnieku Emīlu Cīruli bija vieni no aktīvākajiem tās organizētājiem, vēlāk Vītols kļuš par biedrības priekšnieku, bet Cīrulis par sekretāru.

1926.gada augustā Pēterupes daktera mājā (tagad mazajā skoliņā Raiņa ielā 6) **notika Pēterupes (Neibādes) Jūrmalas palīdzības un labierīcības biedrības dibināšanas sapulce**. Tās dalībnieku vidū bija arī komponists Alfrēds Kalniņš, kurš 1926.gada vasaru pavadīja Pēterupes jūrmalā, kā arī operdziedātājs H.Ozolītis, aktrises T.Banga, M.Šmithene, L.Štengele, M.Gruzevska un skolu inspektors R.Cukurs.

Šai biedrībai bija milzīga nozīme ciemata sabiedriskās dzīves attīstībā 20.-30.gados. Biedrība rūpējās par 1. pasaules karā nopostītā Neibādes kūrorta pieminekļa un parka rūpīgu atjaunošanu un kopšanu, Saulkrastu izdaiļošanu, organizēja sarīkojumus, nodibināja teātri un kori, kuru vadīja O. Cīrule. 1926.gadā vietā, kur Bīriņu muižkungi bija izveidojuši *Kūrmāju* (tagadējā skvērā A.Kalniņa un Ainažu ielas stūrī), Pēterupes – Neibādes jūrmalas palīdzības un labierīcības biedrība ierīkoja sporta un atpūtas laukumu.

Pēterupes – Neibādes Jūrmalas palīdzības un labierīcības biedrība bija viena no iniciatorēm Neibādes un Pēterupes ciemu pārdēvēšanai par Saulkrastiem. Šinī sabiedriskajā organizācijā apvienojās galvenokārt Neibādes vasarnicu īpašnieki un vietējās intelligences pārstāvji.

Šīs biedrības valde lūdza Pašvaldības departamentu, šo jauko un kluso jūrmalas atpūtas vietu, pārdēvēt piemērotākā latviskā vārdā, aizrādot, ka vācisko nosaukumu devuši muižnieki 1823. gadā, turklāt tur drikstējuši apmesties tikai viņu kārtas cilvēki. Tagad pēc baronu radītās feodālās iekārtas krišanas biedrība lūdz iznīcināt arī šo iekārtu atgādināšo nosaukumu un ieteic jaunu nosaukumu «Saulkrasti», tāpēc, ka viena no raksturīgākām Vidzemes jūrmalas īpatnībām esot tās augstie-smilšainie krasti, kas gaišāk atspoguļojot saules starus.

Departaments uzdeva Rīgas apriņķa valdei pieprasīt vietējās pašvaldības — Bīriņu pagasta padomes atzinumu šai lietā un to līdz ar apriņķa valdes atzinumu iesūtīt departamentam, paziņojot, vai nav vēl cits nosaukuma projekts. Protams, ka tādu nebija. Lai gan Pēterupes iedzīvotāji vēlējās saglabāt ciema veco nosaukumu – Pēterupe, taču viņi vai nu nezināja, kur griezties šādos jautājumos, vai vienkārši nokavēja savu priekšlikumu iesūtīšanu. Un tā 1933.gada martā „Neibādes biezi apdzīvotā vieta tika pārdēvēta par Saulkrastu biezi apdzīvotu vietu”, tā kā to gribēja biedrība.

Par godu šim notikumam, 1933.gada 16.jūlijā *Pēterupes – Neibādes jūrmalas palīdzības un labierīcības biedrība* sarīkoja bijušajā muižas parkā svētkus. To dalībnieki noskatījās režisores Tijas Bangas iestudēto Rīgas Tautas teātra viesizrādi „Veco dzirnavu noslēpums”.

Līdz ar to arī biedrībai bija nepieciešams savā nosaukumā veikt izmaiņas. Biedrības vadība iesniedza šo lūgumu Rīgas apgabaltiesas reģistrācijas nodaļā, kur ar 5.decembra lēmumu tiek pārreģistrēta Pēterupes (Neibādes) jūrmalas palīdzības un labierīcības biedrība ar jaunu nosaukumu – Saulkrastu-Pēterupes jūrmalas palīdzības un labierīcības biedrība, kā arī reģistrēti biedrības biedru pilnā sapulcē 1933.gada 23.jūlijā pieņemtie statūtu grozījumi.

Pēc šīs organizācijas iniciatīvas 1934.gada 5.augustā Saulkrastu parkā notika pirmie Saulkrastu dziesmu svētki, kas no apkārtējiem pagastiem pulcēja 12 korus. Galvenā svētku organizatore bija Olga Cīrule, režisore – Tija Banga.

Ērtā satiksme ar Rīgu no dienvidiem un Limbažiem no ziemeļiem pa jauno dzelzceļu, kuru uzbūvēja 1934.gadā, radīja Vidzemes jūrmalas peldvietā jūtami lielāku rosību, nekā iepriekšējos gados. Radās klāt jaunas vasarnīcas, vecās izremontē un pārbūvē. Peldviesu tagad saradies kuplā skaitā. Saulkrasti jau vairākus gadus no vietas ir tapuši par mākslinieku vasaras nometni. Te smel jaunus spēkus un darba prieku liels skaits Nacionālā, Dailes un citu teātru aktieri un aktrises, Nacionālās operas dziedoņi, konservatorijas un mākslas akadēmijas audzēkņi, tiesneši, valsts ierēdņi, skolotāji, rūpnieki, veikalu darbinieki un daudzi citi.

Tā kā Saulkrasti atrodas tālāk no Rīgas, nekā Lielupe, Bulduri, vai Vecāķi, tad še uzturas viesi, kam ilgāks atvaļinājums un kam nav bieži jāmēro ceļš uz savu darbavietu. Saulkrastu labierīcības biedrība, pieliek visas pūles, lai sniegtu ar saviem izrikojumiem peldviesiem un apkārtnes iedzīvotājiem pilnvērtīgāku garīgu baudu.

Biedrība gatavo plašas brīvdabas izrādes savā skaistajā parkā, jūras krastā. Uzveda lugas „Koku pludinātāji”, komēdiju «Maldu Mildas sapņojams», „Vecie un jaunie”. Atpūtas vakaros estrādē tika aicināti dažādi viesmākslinieki gan no Rīgas, gan no citām vietām apkārtnē.

Biedrības 10 gadu jubilejas svinību laikā 1936.gada 5. jūlijā Neibādes vecajā parkā tā ielika pamatakmeni sava nama būvei, kuru cerēja nobeigt vēl gada beigās, taču šim projektam nebija lemts realizēties.

Saulkrastu Pēterupes jūrmalas palīdzības un labierīcības biedrība Saulkrastu parkā rīkoja katru gadu bērnu sadraudzības svētkus, kuros piedalījās bērnu vasaras atpūtas kolonijas „Rūķīši” bērni ar saviem īgaunu un lietuviešu viesiem.

Biedrība savā parkā tāpat atzīmēja Ligo svētkus ar dejām un ugunošanu. Visi šīs biedrības svētki un citi pasākumi bija labi apmeklēti.

Foto: Pēterupes labierīcības biedrības sporta laukums bijušajā Neibādes parkā

Foto: Afiša

Informāciju sagatavoja:

Dagnija Gurtiņa,

Saulkrastu vēstures sabiedriskā muzeja speciāliste